

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2021r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Joanna Andrzejak-Kruk

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2021r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) SA z siedzibą w B.

przeciwko M. W. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 25 listopada 2020r.,

sygn. akt I.C.2425/20

oddala apelację.

/-/ Joanna Andrzejak-Kruk

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 6.07.2020r. w postępowaniu nakazowym powód (...) SA z siedzibą w B. wystąpił o zasądzenie od pozwanego M. W. (1) kwoty 19.257,91zł z umownymi odsetkami za opóźnienie (równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie) od 20.06.2020r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania według norm przepisanych. Roszczenie powód opierał na wekslu wystawionym przez pozwanego, w którym zobowiązał się on do zapłaty w dniu 19.06.2020r. kwoty 19.671,82zł (zapłacił jedynie 413,91zł), zaś roszczenie w zakresie odsetek powód wywodził z treści łączącej strony umowy pożyczki gotówkowej, na zabezpieczenie której wystawiono weksel.

Zarządzeniem z 16.07.2020r. referendarz sądowy stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym oraz zobowiązał powoda do przedłożenia łączącej strony umowy pożyczki, co powód zrealizował.

Pozwany w wyznaczonym terminie nie wniósł odpowiedzi na pozew, a sprawę skierowano do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

Wyrokiem zaocznym z dnia 25.11.2020r., sygn. akt I.C.2425/20 Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu: I. oddalił powództwo; II. kosztami postępowania obciążył powoda.

Apelację od wyroku złożył powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) naruszenie art. 10 w zw. z art. 48 Prawa wekslowego i art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że ciężar dowodu w niniejszej sprawie spoczywał na stronie powodowej w sytuacji, gdy powództwo zostało oparte na podstawie weksla in blanco, a tym samym sprawa niniejsza nosiła charakter sprawy wekslowej powodując, iż obowiązek udowodnienia wad wypełnionego weksla, niezgodności z deklaracją wekslową czy też nieistnienia zobowiązania bądź wykazania, iż

zobowiązanie to nie opiewa na kwotę wskazaną w treści weksla zgodnie z zawartym przez strony porozumieniem obarcza stronę pozwaną a nie powodową, tymczasem strona pozwana w żaden sposób nie wykazała niezasadności kwoty wyrażonej w wekslu nie biorąc udziału w postępowaniu, zaś strona powodowa przedłożyła na żądanie Sądu zarówno umowę pożyczki, jak i deklaracje wekslową;

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 339 § 2 k.p.c. poprzez uznanie za nienależne żądania pozwu w sytuacji, gdy strona pozwana nie wypowiedziała się co do stanu faktycznego przedstawionego w pozwie i nie podniosła żadnych zarzutów przeciwko dowodom przedstawionym przez powoda, w konsekwencji Sąd nie wydał wyroku zaocznego zasadzającego roszczenie powoda, podczas gdy zostały spełnione wymogi dla wydania takiego wyroku;

3) art. 3 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. i art. 101 Prawa wekslowego poprzez nieuwzględnienie powództwa w wypadku, gdy powód oparł swoje roszczenie na przedstawionym do zapłaty, prawidłowo wypełnionym i ważnym dokumencie wekslowym,

4) art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez działanie za stronę pozwaną w sytuacji, gdy z treści tego przepisu wynika, iż w pierwszej kolejności to strona dowodzi swoich twierdzeń, a dopiero po wyczerpaniu środków dowodowych sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę;

5) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie stanu faktycznego w sposób sprzeczny z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym i przyjęcie, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy pożyczki, kiedy ani Sąd, ani strona pozwana nie zwrócili się do powoda o przedstawienie dowodu nadania i doręczenia pisma „ostateczne wezwanie do zapłaty” oraz pisma „wypowiedzenie umowy pożyczki” skierowanych do strony pozwanej;

6) art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 130 k.p.c. poprzez brak wezwania powoda do uzupełnienia braków formalnych pozwu w postaci przedłożenia dowodów nadania i doręczenia pisma „ostateczne wezwanie do zapłaty” oraz pisma „wypowiedzenie umowy pożyczki” skierowanych do strony pozwanej;

7) art. 61 § 1 k.c. w zw. z art. 17 Prawa pocztowego i § 37 ust. 5 rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 29.04.2013r. w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez opartowa wyznaczonego w zw. z art. 6 k.c. i art. 231 k.p.c. polegające na nieuprawnionym przyjęciu, że przesyłka nadana w urzędzie pocztowym i nie zwrócona nadawcy nie została skutecznie doręczona, podczas gdy w takiej sytuacji zachodzi domniemanie skutecznego doręczenia, którego obowiązek obalenia leżał po stronie pozwanej;

8) art. 485 § 2 k.p.c. poprzez niewydanie w niniejszej sprawie nakazu zapłaty, mimo że powód dochodził od strony pozwanej zapłaty z należycie wypełnionego weksla, którego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości, a strona pozwana nie zgłosiła zarzutu błędnego wypełnienia weksla.

W oparciu o te zarzuty powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenia od pozwanej kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Podstawowym źródłem pretensji powoda było to, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał sprawy w postępowaniu nakazowym i nie wydał przeciwko pozwanemu nakazu zapłaty z weksla, lecz przystąpił do zbadania stosunku podstawowego, tj. łączącej strony umowy pożyczki. W apelacji powód zarzucił w związku z tym naruszenie art. 485 § 2 k.p.c., który to przepis (w zd. 1) stanowi, że sąd wydaje nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. Według powoda weksel własny dołączony w oryginale do pozwu był należycie wypełniony, a jego prawdziwość i treść nie nasuwały wątpliwości.

Okoliczności wymienione w cyt. wyżej przepisie nie wyczerpują jednak katalogu przeszkód do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Co do zasady w orzecznictwie uznaje się, że dla wydania nakazu zapłaty wystarczające jest ustalenie przez sąd, że spełnione zostały formalne wymagania ważności weksla przewidziane w art. 1 i art. 101 Prawa wekslowego (por. postanowienie SN z 14.02.2014r., II CSK 291/13). Sąd Rejonowy wyjaśnił natomiast, że pomimo, że rozpoznawał roszczenie wywodzone z weksla, dokonał z urzędu kontroli stosunku podstawowego łączącego strony, gdyż dłużnikiem wekslowym jest konsument, a niezgodność pomiędzy wysokością roszczenia wekslowego a wierzytelnością ze stosunku podstawowego spowodowana jest istnieniem klauzul abuzywnych w powołanej przez powoda umowie pożyczki.

W apelacji nie podjęto skutecznej próby podważenia zaprezentowanego przez Sąd Rejonowy stanowiska, a przyjęta wykładnia art. 485 § 2 k.p.c. uwzględnia uregulowania prawa unijnego, w szczególności art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L. 1993/95/29), zgodnie z którym zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

W wyroku z dnia 13.09.2018r., C-176/17 ((...) SA w B. przeciwko M. W. (2)) – wprost odnoszącym się do omawianego zagadnienia – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, że art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom krajowym takim, jak będące przedmiotem postępowania głównego (czyli przepisom art. 485 § 2 i nast. k.p.c.), pozwalającym na wydanie nakazu zapłaty opartego na wekslu własnym, który stanowi gwarancję wierzytelności powstałej z umowy kredytu konsumenckiego, w sytuacji gdy sąd rozpoznający pozew o wydanie nakazu zapłaty nie jest uprawniony do zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków tej umowy, jeżeli sposób wykonania prawa do wniesienia zarzutów od takiego nakazu nie pozwala na zapewnienie przestrzegania prawa, które konsument opiera na tej dyrektywie. W uzasadnieniu wyroku TSUE wyjaśnił, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzącej w zakres zastosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, zaś skuteczna ochrona praw przyznanych konsumentom w dyrektywie może zostać zagwarantowana jedynie pod warunkiem, by krajowe prawo procesowe umożliwiło taką kontrolę. Jeżeli, tak jak w przypadku polskiej procedury cywilnej, kontrola jest przeprowadzana na skutek wniesienia przez konsumenta zarzutów od nakazu zapłaty, to zasady proceduralne przewidziane w prawie krajowym nie mogą prowadzić do powstania znacznego ryzyka, że zainteresowani konsumenci zarzutów takich nie wniosą. W procedurze polskiej takie ryzyko istnieje, gdyż wykonanie prawa do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty jest uzależnione od spełnienia wyjątkowo restrykcyjnych przesłanek, związanych z krótkim terminem i wymogami tego pisma (przy jednoczesnej ograniczonej treści pozwu i niepełnym charakterze zawartych tam informacji), a także wysoką opłatą sądową. Według Trybunału rzeczą sądu krajowego jest natomiast ocena, czy – obowiązujący w dacie wydania orzeczenia – art. 486 § 1 k.p.c. jest przepisem stanowiącym ramy do dokonania oceny przestrzegania obowiązków wynikających z dyrektywy 93/13.

Utrwalone w orzecznictwie TSUE jest stanowisko, zgodnie z którym sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, a także do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile ów sąd posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu prawnego i faktycznego (zob. podobne wyroki: z 21.04.2016r., R. i R., C-377/14, EU:C:2016:683, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; z 21.12.2016r. G. N. i in., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo). Skuteczna kontrola praw przyznanych konsumentowi w tej dyrektywie, jak podkreśla Trybunał, może zostać natomiast zagwarantowana jedynie pod warunkiem, by krajowe prawo procesowe umożliwiło sądowi kontrolę z urzędu potencjalnie nieuczciwych warunków odnośnej umowy. Przy braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie może zostać zagwarantowane przestrzeganie praw przyznanych w drodze dyrektywy 93/13 (wyrok z 7.12.2017r., B. S., C-598/15, EU:C:2017:945, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

Pomimo częściowej zmiany stanu prawnego na skutek nowelizacji procedury cywilnej, która weszła w życie 7.11.2019r., w dalszym ciągu utrzymane zostały regulacje dotyczące terminu do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydane w postępowaniu nakazowym (obecnie art. 480² § 1 k.p.c.) i wymogów tego pisma (obecnie art. 480³ § 2 k.p.c. i art. 493 § 2 k.p.c.) oraz opłaty sądowej od zarzutów (art. 19 ust 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Aktualne pozostają zatem motywy, które doprowadziły do wydania wyroku TSUE z dnia 13.09.2018r., C-176/17, a zarówno ten wyrok, jak i wskazane wyżej orzeczenia wyznaczają niewątpliwie taki kierunek wykładni art. 485 § 2 k.p.c., jaki przyjął Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie. Zarzuty podnoszone w tym zakresie w apelacji, pomijając ich ogólnikowy charakter, nie zasługiwały tym samym na podzielenie.

Zarzuty naruszenia art. 6 k.c. oraz art. 10 i 48 ustawy z dnia 28.04.1936r. Prawo wekslowe (t.j. Dz.U. 2016/160) powód wiązał z nieprawidłowym, jego zdaniem, rozłożeniem przez Sąd Rejonowy ciężaru dowodu w niniejszej sprawie. Powód opierał żądanie zasądzenia dochodzonej pozwem należności na wekslu własnym wystawionym przez pozwanego. Był to weksel in blanco (art. 10 Prawa wekslowego), służący zabezpieczeniu roszczeń powoda wynikających z zwartej przez strony w dniu 10.01.2020r. umowy pożyczki, który został uzupełniony przez powoda na kwotę 19.671,82zł.

Niewątpliwie prawidłowe jest stanowisko apelacji, że jeżeli powód potwierdza swe prawo dokumentem o cechach określonych w art. 101 Prawa wekslowego, to na pozwanym spoczywa ciężar udowodnienia zarzutów tamujących lub niweczących, wynikających ze stosunku podstawowego, jak również zarzutów związanych z wypełnieniem weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym. Taki rozkład ciężaru dowodu wynika z ogólnej reguły wyrażonej w art. 6 k.c., a także art. 10 i 17 Prawa wekslowego. Ponieważ powód wywodzi swe roszczenie z faktu wystawienia na jego rzecz weksla własnego, powinien ten fakt udowodnić. Ze względu na zastrzeżone w Prawie wekslowym wymagania co do formy oraz uregulowania nadające wekslowi własnemu charakter papieru wartościowego (tj. ucieleśniające wierzytelność pieniężną remitenta i jego następców prawnych w dokumencie, tak że okazanie dokumentu jest nieodzowne dla jej realizacji) fakt ten może być wykazany tylko przez przedłożenie dokumentu weksla. Natomiast pozwany, mogący za pomocą podniesionych zarzutów doprowadzić do oddalenia powództwa, powinien udowodnić te właśnie zarzuty, w tym że roszczenie wierzyciela ze stosunku podstawowego w całości lub w części nie istnieje. Wydanie wierzycielowi weksla stwarza domniemanie istnienia, w chwili wydania, wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksla dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela (tak: wyrok SN 18.11.1999r., I CKN 215/98, publ. OSN 2000/7-8/128; wyrok SN z 20.07.2008r., V CK 9/06; uchwała SN z 7.01.1967r., III CZP 19/66, publ. OSN 1968/5/79; I.H.. Prawo wekslowe i czekowe. Praktyczny komentarz, LEX 2011, kom. do art. 17 t. 7).

Zasady te, ugruntowane orzecznictwie, ulegają jednak przełamaniu w przypadku dochodzenia roszczenia opartego na wekslu własnym służącym zabezpieczeniu wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, podlegającej przepisem ustawy z dnia 12.05.2011r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. 2019/1083), a przepisy tej ustawy miały zastosowanie do umowy pożyczki łączącej strony (por. art. 3 ust. 1 i ust. 3 pkt 2 u.k.k.). Wynika to z regulacji krajowych i unijnych dotyczących ochrony konsumentów oraz ich wykładni opartej zwłaszcza na dorobku orzecznictwa TSUE, która sprowadza się do konieczności zapewnienia efektywnej ochrony praw konsumenta.

Jak już zostało to wyjaśnione, w świetle poglądów TSUE sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter. Przepisy kodeksu cywilnego dotyczące nieuczciwych postanowień umownych (art. 385¹ i nast. k.c.) stanowią implementację do krajowego systemu prawnego dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5.04.1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zatem niezależnie od tego, że roszczenie opierało się na wekslu, Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że miał obowiązek zbadać z urzędu, czy suma wekslowa znajduje uzasadnienie w treści przedstawionej przez powoda umowy pożyczki z 10.01.2020r. z uwagi na potencjalne istnienie w tej umowie klauzul abuzywnych. W wyniku dokonania kontroli warunków umowy z punktu widzenia praw konsumenta Sąd Rejonowy uznał, że postanowienia zawarte w pkt 1.4.a-c) umowy pożyczki, przewidujące obowiązek poniesienia przez pożyczkobiorcę kosztów pożyczki w postaci opłaty przygotowawczej w wysokości 129,-zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości

7.771,-zł i wynagrodzenia w wysokości 1.100,-zł z tytułu przyznania pożyczkobiorcy na jego wniosek dodatkowych uprawnień określonych jako (...), łącznie 9.000,-zł stanowią klauzule niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Dokonana przez Sąd Rejonowy ocena nie była w żadnym stopniu podważana w apelacji powoda, w tym nie podniesiono zarzutów ewentualnego naruszenia prawa materialnego. Trzeba natomiast pamiętać, że sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, w którym apelacja ma charakter ograniczony, a jej funkcją nie jest ponowne rozpoznanie sprawy, lecz wyłącznie kontrola wyroku sądu I instancji pod kątem tego, co zarzuci w niej skarżący (por. art. 505⁹ k.p.c. i uzasadnienie uchwały (7) SN z 31.01.2008r., III CZP 49/07, publ. OSNC 2008/6/55). Przyjęte przez Sąd Rejonowy a niezakwestionowane w apelacji powoda stanowisko oznacza więc, że postanowienia umowy pożyczki dotyczące pozaodsetkowych kosztów kredytu nie wiązały pozwanego jako konsumenta, a strony były związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 1 i § 2 k.c.). Zobowiązanie pozwanego do zwrotu pożyczki było zatem niższe niż wynika z treści umowy, gdyż dotyczyło kwoty kapitału wynoszącej 9.000,-zł i zastrzeżonych w umowie odsetek tzw. kapitałowych wynoszących 9,86% w stosunku rocznym.

Sąd Rejonowy z urzędu zbadał nie tylko istnienie w umowie pożyczki postanowień niedozwolonych, ale także prawidłowość wypowiedzenia umowy dokonanego przez powoda pismem z 20.05.2020r., dochodząc do wniosku, że wypowiedzenie to nie było skuteczne, gdyż powód nie udowodnił, aby dokument zawierający wypowiedzenie został wysłany do pozwanego i mu doręczony, a ponadto nie udowodnił, że wypowiedzenie nastąpiło zgodnie z warunkami zastrzeżonymi w pkt 8.1 umowy pożyczki. Należy zwrócić uwagę, że Sąd Rejonowy w żaden sposób nie wyjaśnił, z jakich względów podjął tego rodzaju oceny rozpoznając roszczenie wekslowe w procesie, w którym, pozwany nie zgłosił zarzutów związanych z nieprawidłowym wypełnieniem weksla. Takie działanie należy uznać za zbyt daleko idące i nie znajdujące uzasadnienia w przytoczonych wcześniej poglądach dotyczących obowiązku zbadania przez sąd z urzędu nieuczciwych postanowień w umowach zawieranych przez konsumentów. Co istotne, Sąd Rejonowy wytknął powodowi brak inicjatywy dowodowej, choć powód, wobec bierności pozwanego, nie mógł się przecież spodziewać, że powinien przedstawiać dowody na poparcie swoich twierdzeń. W apelacji zasadnie podniesiono, że jeżeli Sąd Rejonowy powziął wątpliwości co do prawdziwości twierdzeń powoda dotyczących tego, że doszło do przedterminowego rozwiązania umowy pożyczki w wyniku wypowiedzenia, powinien zobowiązać powoda do przedstawienia odpowiednich dowodów na tę okoliczność. Zaniechanie Sądu Rejonowego w tym zakresie nie stanowiło natomiast zarzucanego w apelacji naruszenia art. 130 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. (gdyż przepisy te regulują procedurę naprawczą dotyczącą braków formalnych pozwu) ani też art. 233 § 1 k.p.c. (który ustanawia reguły dokonywania oceny dowodów), a jedynie można odwołać się w tym zakresie do art. 232 zd. 2 k.p.c., który stanowi, że sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Omawiane zaniechanie uprawniało natomiast powoda do przedstawienia dowodów dotyczących procedury wypowiedzenia umowy w postępowaniu apelacyjnym i dowody te nie mogły być uznane za spóźnione w rozumieniu art. 381 k.p.c., gdyż powód został zaskoczony stanowiskiem Sądu Rejonowego i potrzeba zgłoszenia nowych dowodów wynikała już po wydaniu zaskarżonego wyroku.

Zarzut naruszenia art. 339 § 2 k.p.c. został sformułowany wadliwie o tyle, że sugeruje, że wobec bierności pozwanego Sąd Rejonowy miał obowiązek wydać wyrok zaoczny uwzględniający dochodzone roszczenie, podczas gdy z powołanego przepisu wynika jedynie, że w przypadku wydania wyroku zaocznego przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie lub pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed posiedzeniem, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa (na prawidłowe rozumienie przez powoda treści uregulowania wskazuje dopiero uzasadnienie apelacji).

Z pozwu i dołączonych przez powoda dokumentów wynikały następujące fakty, które nie budziły uzasadnionych wątpliwości ani co do których nie było podstaw do przyjęcia, że zostały przytoczone w celu obejścia prawa:

W dniu 10.01.2020r. powód (...) SA w B. zawarł z pozwanym M. W. (1) umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 9.000,-zł oprocentowanej według stałej stopy 9,86% w stosunku rocznym. Pozwany zobowiązany był do poniesienia następujących kosztów pozaodsetkowych: opłaty przygotowawczej w wysokości 129,-zł, wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 7.771,-zł i wynagrodzenia z tytułu przyznania na jego wniosek (...) w wysokości 1.100,-zł. Całkowity koszt

pożyczki wyniósł 11.880,-zł, zaś całkowita kwota do zapłaty 20.880,-zł. Pozwany zobowiązał się do jej spłaty w 36 równych miesięcznych ratach w wysokości 580,-zł, płatnych do 20. dnia każdego kolejnego miesiąca w okresie od lutego 2020r. do stycznia 2023r. Na wypadek niespłacenia w terminie rat czy ich części lub innej kwoty związanej z umową, niespłacona kwota stawała się zadłużeniem przeterminowanym, od którego mogą być naliczane odsetki za opóźnienie w wysokości równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. Powód mógł wypowiedzieć umowę w przypadku: a) gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania; powód był zobowiązany do zachowania 30-dniowego okresu wypowiedzenia umowy; b) złożenia przez pożyczkobiorcę nieprawdziwych oświadczeń lub podania nieprawdziwych danych we wniosku kredytowym lub w dokumentacji kredytowej, posłużenia się przez pożyczkobiorcę fałszywymi lub przerobionymi dokumentami w celu uzyskania pożyczki - ze skutkiem natychmiastowym.

Na zabezpieczenie zwrotu zadłużenia z tytułu pożyczki pozwany w dniu 10.01.2020r. wystawił i złożył do dyspozycji powoda weksel własny in blanco, upoważniając powoda w deklaracji wekslowej do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanego wynikającemu z umowy pożyczki. Powód miał prawo uzupełnić weksel oraz dochodzić na tej podstawie zobowiązania przez sąd: a) gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pozwanego do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania; b) po upływie 14 dni od wypowiedzenia w trybie natychmiastowym przez pożyczkodawcę umowy pożyczki w wyniku złożenia przez pozwanego nieprawdziwych oświadczeń lub podania nieprawdziwych danych we wniosku o udzielenie pożyczki lub w dokumentacji pożyczkowej lub w razie posłużenia się przez pozwanego fałszywymi lub przerobionymi dokumentami w celu uzyskania pożyczki; c) w razie złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki i w przypadku braku zaksięgowania zwrotu środków z tytułu pożyczki w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy lub odsetek dziennych od tej kwoty oraz upływu 7 dni od wezwania przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych środków.

Ponadto na podstawie dokumentów dołączonych do apelacji (zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 243² k.p.c. stanowiły one dowody bez wydawania odrębnego postanowienia) Sąd Okręgowy ustalił, że:

Pismem z 20.04.2020r. powód wezwał pozwanego do zapłaty, w terminie 7 dni od otrzymania pisma, kwoty 946,-zł stanowiącej zaległe dwie raty pożyczki wymagalne w dniach 20.03.2020e. i 20.04.2020r. Pismo to zostało nadane pocztą 21.04.2020r. i doręczone adresatowi 24.04.2020r.

Pismem z 20.05.2020r. powód poinformował pozwanego, że z uwagi na niespłacanie zobowiązań umownych zgodnie z ustalonym kalendarzem wypowiada mu umowę pożyczki zawartą 10.01.2020r. z zachowaniem terminu 30 dni. Kwotę niespłaconej pożyczki powód wyliczył na 19.657,-zł, a umowne odsetki z tytułu braku spłaty rat w terminie – na 14,82zł. Jednocześnie powód zawiadomił, że wypełnił wystawiony przez pozwanego weksel in blanco na kwotę 19.671,82zł i wezwał do wykupu weksla w terminie 30 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Pismo to zostało nadane 21.05.2020r. i doręczone adresatowi 25.05.2020r.

Dodatkowo z pozwu i dołączonych przez powoda dokumentów wynikały następujące fakty, które nie budziły uzasadnionych wątpliwości ani co do których nie było podstaw do przyjęcia, że zostały przytoczone w celu obejścia prawa:

Powód wypełnił weksel in blanco na kwotę 19.671,82zł, oznaczając termin zapłaty sumy wekslowej na 19.06.2020r. i miejsce płatności w B.. Po otrzymaniu wezwania do wykupu weksla pozwany wpłacił na rachunek powoda kwotę 413,91zł.

W świetle przedstawionych ustaleń ostatecznie jako prawidłowe należało potraktować stanowisko Sądu Rejonowego, że weksel in blanco został wypełniony przez powoda niezgodnie z deklaracją wekslową. Choć zaś to na pozwanym – o czym już była wcześniej mowa – co do zasady spoczywa obowiązek przytoczenia i w razie potrzeby także udowodnienia

faktów wskazujących na wypełnienie weksla niezgodnie z porozumieniem, to jednak sąd nie może pomijać takiej oczywistej niezgodności wynikającej już z materiału dostarczonego przez powoda.

Jak się przyjmuje, z chwilą wręczenia weksla in blanco dochodzi między wydającym a odbiorcą do zawarcia umowy skierowanej na powstanie zobowiązania wekslowego, natomiast zobowiązanie to (i odpowiadająca mu wierzytelność wekslowa) powstaje po uzupełnieniu dokumentu o elementy niezbędne do uznania go za weksel własny lub trasowany – z mocą wsteczną, tj. ze skutkiem prawnym od chwili wydania weksla (por. np. wyrok SN z 5.02.1998r., III CKN 342/97, publ. OSN 1998/9/141). Uzupełnienie weksla przez posiadacza niezgodnie z porozumieniem wekslowym, np. o kwotę wyższą niż pozwalało porozumienie, powoduje przy tym, że zobowiązanie wekslowe wystawcy weksla wprawdzie powstaje, ale ulega odpowiedniemu zredukowaniu – do wysokości kwoty mieszczącej się w upoważnieniu. Wystawca staje się więc zobowiązany wekslowo w granicach, w których tekst weksla odpowiada porozumieniu wekslowemu (por. wyroki SN: z 26.01.2001r., II CKN 25/00, publ. OSN 2001/7-8/117 i z 9.12.2004r., II CK 170/04).

Wyeliminowanie z umowy pożyczki zawartej przez strony postanowień dotyczących pozaodsetkowych kosztów kredytu (opłata przygotowawcza, prowizja i wynagrodzenia za (...)) powodowało, że pozwany zobowiązany był zwrócić pożyczkę w kwocie 9.000,-zł oraz zapłacić odsetki kapitałowe 1.433,29zł (9,86% w stosunku rocznym) w 36 równych ratach miesięcznych, których wysokość wynosiła w związku z tym 289,81zł. Na dzień sporządzenia oświadczenia o wypowiedzeniu (20.05.2020r.) i jego doręczenia pozwanemu (25.05.2020r.) wymagalne były pierwsze cztery raty pożyczki (płatne 20.02.2020r., 20.03.2020r., 20.04.2020r. i 20.05.2020r.) wynoszące łącznie 1.159,24zł, zaś na dzień upływu 30-dniowego terminu wypowiedzenia umowy pożyczki (24.06.2020r.) wymagalnych było pierwszych pięć rat pożyczki (dodatkowo rata płatna 20.06.2020r.) wynoszących łącznie 1.449,05zł. Z treści wypowiedzenia wynika, że w chwili jego sporządzenia (20.05.2020r.) pozwany miał uregulowaną należność w kwocie 1.223,-zł (zgodnie z umową pozwany miał zapłacić powodowi w jej wykonaniu 20.880,-zł, zaś na dzień 20.05.2020r. jego zaległość powód wyliczył na 19.657,-zł, różnica wynosi 1.223,-zł), dodatkowo po otrzymaniu wypowiedzenia zawierającego także wezwanie do wykupu weksla pozwany wpłacił na rachunek powoda 413,91zł, co łącznie daje 1.636,91zł. Zarówno w chwili sporządzenia i doręczenia wypowiedzenia, jak i w chwili upływu terminu wypowiedzenia pozwany nie miał zatem żadnych zaległości względem powoda. Powód wskazał w wypowiedzeniu jako jego przyczynę nieregulowanie zobowiązań umownych zgodnie z ustalonym kalendarzem. Powód nawiązał zatem do pkt 8.1.a) umowy pożyczki, w którym przewidziano, że pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni. Wobec braku zaległości oświadczenie o wypowiedzeniu było więc nieskuteczne i nie mogło w konsekwencji doprowadzić do rozwiązania umowy pożyczki.

Powód wypełnił weksel in blanco w dniu 20.05.2020r. na kwotę 19.671,82zł. Wypełnienie weksla nastąpiło niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym. Powód, stosownie do pkt 8.2 umowy pożyczki i pkt a) i b) deklaracji wekslowej, miał prawo wypełnić weksel w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczyło 30 dni, a także w terminie 14 dni od wypowiedzenia umowy w trybie określonym w pkt 8.1b). Na dzień wypełnienia weksla (20.05.2020r.) po stronie pozwanego nie istniało żadne opóźnienie w płatności. Co istotne, deklaracja wekslowa zawierała upoważnienie do wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu pozwanego wobec powoda wynikającemu z umowy pożyczki. Nie może budzić wątpliwości, że chodziło o zadłużenie wymagalne najpóźniej w dniu płatności sumy wekslowej, który powód wypełniając weksel in blanco ustalił na 19.06.2020r. Oświadczenie o wypowiedzeniu umowy doręczone zostało pozwanemu 25.05.2020r., a termin wypowiedzenia upływał z dniem 24.06.2020r. Nawet więc gdyby istniały podstawy do wypowiedzenia umowy pożyczki, to w terminie płatności sumy wekslowej – nie mówiąc już o chwili uzupełnienia weksla – pozostała kwota zadłużenia (poza już wymagalnymi ratami) nie była jeszcze wymagalna.

Jak już zostało to wyjaśnione, wypełnienie przez wierzyciela weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem powoduje, że zobowiązanie wekslowe nie powstaje. Roszczenie powoda wywodzone wyłącznie z weksla (co powód podkreślił także w apelacji) było zatem bezzasadne i Sąd Rejonowy prawidłowo oddalił powództwo.

W tym stanie rzeczy i na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda jako bezzasadną.

/-/ Joanna Andrzejak-Kruk